

॥ १२ ॥ यस्मिन्कालेऽदुःखं गतुं युद्धं पक्ष्यं कुं सर्वलोकागमं सर्वस्य लोकस्य प्रसिद्धं आगमं शपथायुपायं छलं माभूदिति भूयः कृत्वा विश्वासात् विश्वासं प्राप्य विनयं कुर्यात् नृदुर्मेव हेतुं न श्रेयं ॥ १३ ॥ यद्याभ्यन्तरप्रकोपात् युद्धं कर्तुं मशक्यं बाह्यप्रकोपात् साधक्यं तदा साक्षात् अपचिक्रमिषुर्गोदपक्रान्तिमुच्छुः स्यात् अपक्रम्य कंचित्कालं शंखं विलंघयित्वा मंत्रेण मंत्रं बलेन पुनः पृथ्वीं जेतुमुपक्रमेत् ॥ १४ ॥ इति शांतिप० आप० नैलकण्ठेय्या ० एकत्रिंशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११३ ॥ ॥ १४ ॥ ह्रीनेधर्मैराज्ञामिति शेषः परमकेसरीपायेन ब्राह्मणारक्ष्या इत्यस्मिन् ॥ १॥ जघन्ये आपद्धुले ब्राह्मणः केन जीवेदित्यस्य ब्राह्मणं कथं रक्षेदित्यर्थः ॥ २ ॥ सर्वधनादिकं साध्वर्थ्यसतामर्थं ॥ ३ ॥ एवं हेतुमुक्त्वा विधेयमाह असाधुभ्य इति संक्रमं आगमनमार्गं ॥ ४ ॥ स्थितिपालनधर्मं दातुः पालयितुः देहपालने

हतो वा दिवमारोहेऽदुःखं वा क्षितिमावसेत् ॥ युद्धे हि संत्यजन्नाणान् शक्रस्यैतिसंलोकतां ॥ १२ ॥ सर्वलोकागमं कृत्वा नृदुःखं गतुं मेव च ॥ विश्वासाद् विनयं कुर्याद्विश्वसेचाप्युपायतः ॥ १३ ॥ अपचिक्रमिषुः क्षिप्रं साम्नावापरिंसांत्वयन् ॥ विलंघयित्वा मंत्रेण ततः स्वयमुपक्रमेत् ॥ १४ ॥ इति श्रीम० शां० आप० एकत्रिंशदधिकशततमोऽध्यायः ॥ ११३ ॥ ॥ १४ ॥ युधिष्ठिर उवाच ह्रीने परमकेधर्मं सर्वलोकाभिः सहिते ॥ सर्वस्मिन्दस्युसाद्रूते पृथिव्यामुपजीवने ॥ १ ॥ केन नस्विद्राह्मणो जीवेज्जघन्ये काल आगते ॥ असंत्यजन्नुन्नपौत्राननुक्रोशात्पितामह ॥ २ ॥ भीष्म उवाच विज्ञानबलमास्थाय जीवितव्यं तथा गते ॥ सर्वसाध्वर्थमेवेदमसाध्वर्थं न किंचन ॥ ३ ॥ असाधुभ्यो र्थमादाय साधुभ्यो यः प्रयच्छति ॥ आत्मानं संक्रमं कृत्वा कृच्छ्रधर्मं विदेव सः ॥ ४ ॥ आकांक्षन्नात्मनो राज्यं राज्ये स्थितिमकोपयन् ॥ अदत्तमेवाददीत दातुर्वित्तं ममेति च ॥ ५ ॥ विज्ञानबलपूतो यो वर्तते निदितेष्वपि ॥ दत्तिविज्ञानवान्धीरः कस्तं वा वक्तुमर्हति ॥ ६ ॥ येषां बलकृता दत्तिस्तेषामन्या नरोचते ॥ तेजसाभिः प्रवर्तते बलवंतो युधिष्ठिर ॥ ७ ॥ यदैव प्राकृतं शास्त्रमविशेषेण वर्तते ॥ तदैव मभ्यसेदं वं मेधावी वाप्यथोत्तरं ॥ ८ ॥ ऋत्विक्पुरोहिताचार्यान् संस्कृतान् भिसंस्कृतान् ॥ न ब्राह्मणान् घातयतीत दोषान् प्राप्नोति घातयन् ॥ ९ ॥ एतत्प्रमाणं लोकस्य च क्षुरेतत्सनातनं ॥ तत्प्रमाणो वगाहेततेन तत्साध्वसाधुवा ॥ १० ॥ बहवो ग्रामवास्तव्या रोषाद्भूयः परस्परं ॥ न तेषां वचनाद्राजासंक्रुयाद्वा तयोतवा ॥ ११ ॥ न वाच्यः परिवादोऽयं न श्रोतव्यः कथंचन ॥ कर्णविथापि घातव्यौ प्रस्थेयं चान्यतो भवेत् ॥ १२ ॥

इत्यस्य रूपं स्थान भद्रस्य राज्ञो ब्राह्मणपालनार्थं सर्वस्वहरणेऽपि दोषो नास्तीत्यर्थः ॥ ५ ॥ वक्तुं निदिनुं ॥ ६ ॥ ॥ प्राकृतं प्राकृतापद्धर्मोपयोगिशालं स्वराष्ट्रात्पराष्ट्राच्च कोशं संजनयेन्नृप इति सामान्यशास्त्रमेवापन्नो राजा उपजीवेत् मेधावी तु तत्रापि यराष्ट्रद्वयस्था धनिकाः कर्दयत्वेन दंढाहंस्तादृशोऽभ्यएवादीतेत्युत्तरं शास्त्रं अभ्यसेत् ॥ ८ ॥ ऋत्विगिति अत्यंतापचपि ऋत्विगादीन् घनवतोऽपि न घातयतीत घनहरणेन न हि स्यादित्यर्थः ॥ ११० ॥ ग्रामवास्तव्या ग्रामवासिनः ॥ ११ ॥ ऋत्विगादीनां निदापि न श्रोतव्येत्याह न वाच्य इति ॥ १२ ॥